

MBO Amersfoort

Jaarrekening 2017

Colofon

Uitgave	: MBO Amersfoort
Vastgesteld college van bestuur	: 22 mei 2018
Kenmerk cvb vastgesteld	: MBOA-15-3091
Goedgekeurd raad van toezicht	:
Afkomstig van	: college van bestuur

INHOUDSOPGAVE

A. Jaarrekening 2017		
A.1	Geconsolideerde balans per 31 december 2017 na resultaatbestemming	3
A.2	Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017	4
A.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017	5
A.4	Algemene grondslagen	6
A.5	Toelichting op de geconsolideerde balans	18
A.6	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	27
A.7	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017	28
A.8	Verbonden partijen (model E)	35
A.9	Gebeurtenissen na balansdatum	36
A.10	Honoraria van de accountant	36
A.11	Enkelvoudige balans per 31 december 2017	37
A.12	Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017	38
A.13	Toelichting op de enkelvoudige balans	40
A.14	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	44
A.15	Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017	45
A.16	Gebeurtenissen na balansdatum	51
A.17	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	52
B. Overige gegevens		
B.1	Controleverklaring	55

A.1 Balans na resultaatbestemming
(Geconsolideerd x € 1.000) - per 31 december 2017

	31-12-2017	31-12-2016
1 ACTIVA		
<i>Vaste activa</i>		
1.1 Immateriële vaste activa	117	147
1.2 Materiële vaste activa	37.812	39.057
1.3 Financiële vaste activa	1.756	1.726
	39.685	40.930
<i>Vlottende activa</i>		
1.4 Voorraden	101	81
1.5 Vorderingen	4.688	2.702
1.6 Effecten	2.509	2.538
1.7 Liquide middelen	8.931	9.836
	16.229	15.157
	55.914	56.087
2 PASSIVA		
<i>Groepsvermogen</i>		
2.1 Eigen vermogen *	24.494	23.525
2.2 Voorzieningen	1.426	1.220
2.3 Langlopende schulden	18.864	20.464
2.4 Kortlopende schulden	11.130	10.878
	55.914	56.087

* Het aansprakelijk vermogen is gelijk aan het groepsvermogen. Het aansprakelijk vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 24.494.000 (2016: € 23.525.000).

A.2 Staat van baten en lasten over 2017
(Geconsolideerd x € 1.000)

	2017	Begroot 2017	2016
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	52.482	52.560	50.689
3.2 Overige overheidsbijdragen	930	527	878
3.3 College-, cursus- en examengelden	1.148	978	1.054
3.4 Baten werk in opdracht van derden	0	10	0
3.5 Overige baten	8.516	9.352	6.545
Totaal baten	63.076	63.427	59.166
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	43.443	40.248	39.552
4.2 Afschrijvingen	2.932	3.467	2.845
4.3 Huisvestingslasten	6.139	6.811	6.074
4.4 Overige instellingslasten	8.491	9.699	8.918
Totaal lasten	61.005	60.225	57.389
Saldo baten en lasten	2.071	3.202	1.777
5 Financiële baten en lasten	-1.038	-957	-1.066
Resultaat voor belastingen	1.033	2.245	711
6 Belastingen	-64	0	0
Nettoresultaat	969	2.245	711
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	0	0	0
Totaalresultaat	969	2.245	711

Evenals in voorgaand jaar is het resultaat van 2017 toegevoegd aan de algemene reserve.

A.3 Kasstroomoverzicht over 2017
(geconsolideerd x € 1.000)

	2017	2016
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Nettoresultaat	969	711
Aanpassingen voor:		
- 6 Belastingen	64	0
- 5 Financiële baten en lasten	1.038	1.066
- 4.2 Afschrijvingen	2.932	2.845
- 2.2 Mutaties voorzieningen	206	330
Veranderingen in werkkapitaal:		
- 1.4 Voorraden	-20	-33
- 1.5 Vorderingen	-2.080	793
- 1.6 Effecten	29	-11
- 2.1 Overdracht middelen SVGB inzake DHTA	0	1.323
- 2.4 Kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinstellingen)	252	-171
	3.390	6.853
KASSTROOM UIT BEDRIJFSOPERATIES		
5 Ontvangen interest	21	62
5 Betaalde interest	-1.059	-1.128
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-1.038	-1.067
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
1.2 Investerings in materiële vaste activa	-3.222	-4.799
1.2 Desinvesteringen in materiële vaste activa	1.562	0
1.1 Investerings in immateriële vaste activa	0	-175
1.1 Desinvesteringen in immateriële vaste activa	0	0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.660	-4.974
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
2.3 Aflossing langlopende schulden	-1.600	-1.600
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-1.600	-1.600
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN	-908	-788

A.4 Algemene grondslagen

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

De organisatie, statutair gevestigd te Amersfoort (Leusderweg 30/34, 3817 KB, Amersfoort), is Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Regio Amersfoort handelend onder MBO Amersfoort (KvK-nummer 55758606). Deze jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel de organisatie als de geconsolideerde maatschappijen van de organisatie. De stichting stelt zich ten doel het geven en verzorgen van kwalitatief hoogwaardig (middelbaar) beroepsonderwijs, volwasseneducatie, contractactiviteiten en ander onderwijs het daartoe oprichten en instandhouden van instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs en volwasseneneducatie op interconfessionele grondslag, in de regio Amersfoort.

Voor een beschrijving van de juridische structuur wordt verwezen naar het geïntegreerd jaarverslag 2017 MBO Amersfoort.

Verslagperiode

De jaarrekening betreft de verslagperiode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (rjo) In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving met in het bijzonder RJ660 Onderwijsinstellingen van toepassing zijn.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en de resultaatbepaling

Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen historische kosten.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Naar de mening van het management zijn de volgende posten, de meest essentiële posten, waarbij sprake is van schattingen:

- Voorziening uitkeringen
- Voorziening jubileumuitkeringen
- Voorziening seniorenregeling
- Voorziening dubieuze debiteuren

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de organisatie en haar dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Dochtermaatschappijen zijn deelnemingen waarin de organisatie (en/of een of meer van haar dochtermaatschappijen) meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen, of meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kan benoemen of ontslaan. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de organisatie een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd., evenals de binnen de groep gerealiseerde winsten. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Voor een totaal overzicht van de verbonden partijen verwijzen wij naar A.8 Verbonden partijen (Model E).

Stelselwijzigingen

Gedurende 2017 heeft zich geen stelselwijziging voorgedaan.

Schattingswijzigingen

Gedurende 2017 heeft zich geen schattingswijziging voorgedaan.

Aanpassingen in presentatie vorig boekjaar

In de verloopstaat materiële vaste activa per 1 januari 2017 zijn zowel de aanschafwaarde als de afschrijvingen van inventaris en apparatuur met ruim € 1 miljoen opgehoogd, om aan te sluiten op de financiële administratie. Deze correctie heeft geen gevolgen voor de boekwaarde of de exploitatie. Zie 1.2 Materiële vaste activa.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: obligaties, verstrekte leningen en overige vorderingen, overige financiële verplichtingen en derivaten.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen. In financiële en niet-financiële contracten kunnen afspraken zijn gemaakt die voldoen aan de definitie van derivaten.

Een dergelijke afspraak wordt afgescheiden van het basiscontract en als derivaat verwerkt als zijn economische kenmerken en risico's niet nauw verbonden zijn met de economische kenmerken en risico's van het basiscontract, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat, en het samengestelde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Van het basiscontract gescheiden derivaten worden, in overeenstemming met de waarderingsgrondslag voor derivaten waarop geen kostprijs hedge accounting wordt toegepast, gewaardeerd tegen kostprijs of lagere reële waarde.

Financiële instrumenten worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Obligaties

Obligaties waarvan de organisatie de intentie heeft deze tot het einde van de looptijd aan te houden, en hiertoe ook in staat is, worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindervingsverliezen worden direct in de staat van baten en lasten verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie obligaties behoren, worden verantwoord op de transactiedatum. Er is geen sprake van een handelsportefeuille.

Verstreckte leningen, debiteuren en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderingverliezen worden direct in de staat van baten en lasten verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie verstreckte leningen en overige vorderingen behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de staat van baten en lasten verwerkt. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Afgeleide financiële instrumenten

MBO Amersfoort heeft een renteswapcontract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Dit houdt in dat, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, er geen herwaardering van dit instrument plaatsvindt. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de staat van baten en lasten, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies eveneens in de staat van baten en lasten verwerkt. Een verlies voor het percentage groter dan de omvang van het afgeleide instrument ten opzichte van de afgedekte positie wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaarde direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief of een niet-financiële verplichting, wordt de kostprijs van dit actief aangepast met de afdekkingsresultaten die nog niet in de winst-en-verliesrekening zijn verwerkt.

Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht, wordt de cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat tot dat moment nog niet in de staat van baten en lasten was verwerkt, als overlopende post in de balans opgenomen, totdat de afgedekte transacties plaatsvinden. Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de staat van baten en lasten.

Indien afgeleide instrumenten niet langer voldoen aan de voorwaarden voor hedge accounting, maar het financiële instrument niet wordt verkocht, wordt ook de hedge accounting beëindigd. De vervolgwwaardering van het financiële instrument is dan tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

MBO Amersfoort documenteert de hedgerelaties in specifieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedgedes. De onderneming bepaalt op elke balansdatum de mate van ineffectiviteit van de combinatie van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie (de hedgerelatie). De mate van ineffectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie.

Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn, is geen sprake van ineffectiviteit. Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, niet aan elkaar gelijk zijn, is sprake van ineffectiviteit. In dat geval wordt de mate van ineffectiviteit vastgesteld door de verandering in reële waarde van het afdekkingsinstrument te vergelijken met de verandering in reële waarde van de afgedekte positie. Indien sprake is van een cumulatief verlies op de hedgerelatie over de periode vanaf eerste verwerking van het afdekkingsinstrument tot aan balansdatum, wordt deze ineffectiviteit (het verlies) direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen en beleggingen die door de onderneming worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de ondernemingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardeverminderingverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de organisatie beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de organisatie het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Toelichting bij de balans

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige voordelen die dat actief in zich bergt, zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van dat actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht of zelf vervaardigd immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor activering worden de uitgaven verantwoord als kosten in de winst-en-verliesrekening.

De grondslagen voor de vaststelling en verwerking van bijzondere waardeverminderingen zijn opgenomen onder het hoofd Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Software

Dit betreft intern ontwikkelde software. Software wordt gewaardeerd tegen aanschafprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Het geactiveerde bedrag wordt volgens de lineaire methode afgeschreven gedurende 5 jaar.

Goodwill

Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen (inclusief direct aan de overname gerelateerde transactiekosten) en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen deelneming, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Intern gegenereerde goodwill wordt niet geactiveerd.

De geactiveerde positieve goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die is bepaald op 6 jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de organisatie en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingstermijnen bedragen voor:

Terreinen:	geen
Gebouwen:	30 jaar
Verbouwingen:	10 of 15 jaar*
Inventaris en apparatuur:	5 of 10 jaar**
Computerapparatuur:	4 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen:	4 jaar
In uitvoering en vooruitbetalingen:	geen***

* Verbouwingen Leusderweg/Hardwareweg/Brabantsestraat 2016 in 15 jaar

** Voor de apparatuur en het meubilair dat bij OiB wordt ingezet voor de commerciële activiteiten geldt een termijn van 5 jaar

*** Op investeringen in uitvoering en vooruitbetalingen wordt niet afgeschreven zolang het project niet is afgerond.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor immateriële, materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord. Een bijzonder waardeverminderingsverlies voor goodwill wordt niet teruggenomen in een volgende periode.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de organisatie invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderinggrondslagen van de organisatie gehanteerd.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Bij deze waardering worden ook langlopende vorderingen op de deelnemingen meegenomen die feitelijk moeten worden gezien als onderdeel van de netto-investering. Dit betreft met name leningen waarvan de afwikkeling in de nabije toekomst niet is gepland en niet waarschijnlijk is.

Een aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen. Wanneer de organisatie echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de organisatie ten behoeve van deze deelneming.

De grondslagen voor de overige financiële vaste activa zijn verder opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorraden

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de organisatie, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd.

Het eigen vermogen van MBO Amersfoort betreft een algemene reserve. Er zijn geen bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen aangemerkt. MBO Amersfoort kent geen privaat vermogen: alle resultaten worden gekwalificeerd als publiek resultaat.

De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur.

Vorzieningen

Vorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de organisatie noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de organisatie nadelige gevolgen heeft. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening heeft tot doel claims uit hoofde van uitkeringen na ontslag af te dekken. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige verplichtingen. Deze voorziening is bepaald op basis van beschikbare gegevens uit de administratie van MBO Amersfoort en de opgave van UWV en WW Plus en is vastgesteld op basis van de nominale waarde. De meerjarenprognoses van UWV en WW plus worden door MBO Amersfoort vermenigvuldigd met een factor die een weergave is van de inschatting op werkhervatting.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op rechten uit hoofde van het dienstverband, blijfkans en leeftijd en is contant gemaakt. Voor het contant maken van de toekomstige jubileumuitkeringen is een disconteringsvoet van 1,00% gehanteerd.

Voorziening seniorenregeling

Sinds 2015 kunnen medewerkers in het mbo conform de cao onder voorwaarden gebruik maken van de seniorenregeling. De voorziening, tegen nominale waarde, betreft de werkgeversbijdrage van het extra verlof dat werknemers vanaf hun 57^e kunnen genieten. De hoogte van de vergoeding is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige verplichtingen. Daarbij is rekening gehouden met de medewerkers die al gebruik maken van de regeling en is daarnaast een inschatting gemaakt van de verplichtingen die andere medewerkers na hun 57^e nog met zich mee kunnen gaan brengen.

Voorziening ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de organisatie zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. De kosten van de ontslagvergoeding worden opgenomen in de voorzieningen uitkeringen. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Voorziening in verband met deelnemingen

De voorziening in verband met deelnemingen heeft betrekking op deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde. Zie de grondslagen onder het hoofd Financiële vaste activa.

Overige voorzieningen

Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als MBO Amersfoort zich aantoonbaar heeft verbonden tot beëindiging van het dienstverband van een of meer personeelsleden vóór de gebruikelijke pensioendatum of tot een uitkering ter stimulering van vrijwillig ontslag. MBO Amersfoort heeft zich aantoonbaar verbonden tot het doen van ontslaguitkeringen als formeel een gedetailleerd plan (of regeling) is opgesteld en intrekking daarvan door MBO Amersfoort redelijkerwijs niet meer kan.

Langlopende schulden

De waardering van langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. De opbouw van pensioen gebeurt op basis van een middelloonregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstak-pensioenfonds (ABP, pensioenfonds Kappersbedrijf voor personeel van Salon de Nieuwe Stad, en pensioenfonds Horeca en catering, voor personeel van Onderwijs in Bedrijf) en wordt – overeenkomstig de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij de pensioenuitvoerder wordt een vordering opgenomen als de organisatie de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de organisatie zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Toelichting bij de resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de basisbesteding worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten.

Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel en er sprake is van bestedingsverplichtingen, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord. Dit is van toepassing voor de regelingen schoolmaatschappelijk werk en regionaal investeringsfonds. Voor laatstgenoemde regeling is MBO Amersfoort penvoerder.

Indien toegekende gelden betrekking hebben op een specifiek doel, maar geen sprake is van bestedingsverplichtingen, worden de ontvangen gelden als baten verantwoord in het jaar waarop de gelden betrekking hebben, tenzij toerekening naar schooljaar plaats vindt (i.p.v. kalenderjaar) of sprake is van een concreet bestedingsplan voor de periode na balansdatum. Toerekening naar schooljaar is van toepassing voor de regelingen lerarenbeurs, zij-instroom, voorziening leermiddelen voor deelnemers uit minimagezinnen, en de vaste kwaliteitsgelden (investeringsbudget).

Overige overheidsbijdragen en -subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten, zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat er voldaan zal worden aan de daaraan verbonden voorwaarden.

Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Cursusgelden

De cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten van werk in opdracht van derden (contractonderwijs) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten als vast staat dat deze kosten declarabel zijn. Een eventueel positief resultaat wordt genomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum (de zogeheten percentage of completion methode). Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. Voor een eventueel verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project, worden de projectopbrengsten en -kosten als opbrengsten en kosten in de staat van baten en lasten verwerkt naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum. De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden de project opbrengsten

slechts verwerkt tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. Verwachte verliezen op projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige baten

Overige baten bestaan uit baten uit verhuur, detachering en overige baten. Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, alsmede vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de overige baten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds uitbetaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Leasing

De organisatie kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele lease. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele lease

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten.

Er wordt uitsluitend een actieve belastinglatentie opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Actieve belastinglatenties worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende *belastingvoordeel zal worden gerealiseerd*.

Overig

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT waaronder de instellings specifieke (sectorale) regels.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie A.8 voor de verbonden partijen) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

**A.5 Toelichting op de geconsolideerde balans
(cijfers x € 1.000)**

ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

	Goodwill	Software	Totaal
Aanschafprijs	175	1.056	1.231
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-29	-1.054	-1.083
Boekwaarde 1 januari 2017	146	2	148
Investeringen	0	0	0
Desinvesteringen	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0
Afschrijvingen	-29	-2	-31
Aanschafprijs	175	1.056	1.231
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-58	-1.056	-1.114
Boekwaarde 31 december 2017	117	0	117

De immateriële vaste activa betreft de goodwill van First Class en door Amaranis geactiveerde externe adviesuren inzake ICT-projecten. Laatstgenoemde is in 2017 volledig afgeschreven.

1.2 Materiële vaste activa

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Niet meer dienstbaar aan proces	Totaal
Aanschafprijs	50.537	11.557	39	9.568	71.701
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-17.365	-8.598	-18	-6.664	-32.645
Boekwaarde 1 januari 2017	33.172	2.959	21	2.904	39.056
Investeringen	2.314	896	12	0	3.222
Desinvesteringen	0	0	-8	-8.233	-8.241
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	7	6.672	6.679
Afschrijvingen	-2.126	-758	-10	-7	-2.901
Aanschafprijs	52.850	12.453	43	1.335	66.681
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-19.491	-9.357	-21	0	-28.869
Boekwaarde 31 december 2017	33.359	3.096	22	1.335	37.812

De post Gebouwen en terreinen is inclusief verbouwingen. Inventaris en apparatuur is inclusief computerapparatuur.

Om aan te sluiten op de financiële administratie, zijn in de verloopstaat materiële vaste activa per 1 januari 2017 zowel de aanschafwaarde, als de afschrijvingen van inventaris en apparatuur met ruim € 1 miljoen opgehoogd. Deze correctie heeft geen gevolgen voor de boekwaarde of exploitatie.

De verzekerde waarde bedraagt per 31-12-2017 voor Gebouwen en Terreinen € 58,2 miljoen (herbouwwaarde) en voor inventaris, apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen en huurdersbelang € 35,6 miljoen. Hier volgt nog een correctie op, vooral vanwege de verkoop van de locatie Clarenburg 1 te Leusden.

De investeringen in gebouwen in 2017 betreffen met name:

- de verbouwing van Leerhotel het Klooster voor € 854.000
- de verbouwing van het pand Brabantsestraat voor € 436.000
- de verbouwing van het pand Laurensdreef voor € 269.000
- de verbouwing van het pand Valutaboulevard voor € 234.000 (onderhanden werk)

De desinvesteringen hebben betrekking op de verkoop van de locatie Clarenburg 1 te Leusden. De kolom "Niet meer dienstbaar aan proces" per 31 december 2017 betreft het terrein in Nijkerk.

1.3 Financiële vaste activa

Bank	Nominaal	Einddatum	Rente	Bedrag ultimo 2016	Bedrag ultimo 2017
Rabobank	1.000.000	27-6-2020	1,70%	1.043.008	1.060.008
Rabobank	650.000	27-6-2021	2,00%	682.967	695.967
				1.725.975	1.755.975

MBO Amersfoort beschikt ultimo 2017 over € 1,7 miljoen aan deposito's. De looptijd van de deposito's was ultimo 2017 langer dan een jaar. De rente wordt ontvangen na afloop van desbetreffend deposito. Vervroegde opvraging is niet mogelijk.

1.4 Voorraden

	2017	2016
1.4.1 Handelsgoederen	101	81
1.4.2 Vooruitbetaald op handelsgoederen	0	0
Voorraden	101	81

De voorraad bestaat uit handelsgoederen. Er is geen sprake van een voorziening voor incurante voorraad. De toename van de voorraden houdt onder meer verband met de aanschaf van kappers- en schoonheidsproducten voor Salon de Nieuwe Stad.

1.5 Vorderingen

	2017	2016
1.5.1 Debiteuren	743	684
1.5.2 OCW/LNV	0	0
1.5.3 Studenten	702	686
1.5.4 Overige overheden	0	0
1.5.5 Latente belastingvordering	88	152
1.5.6 Overige	2.387	429
Vorderingen	3.920	1.951
1.5.7 Vooruitbetaalde kosten	913	951
1.5.8 Verstrekte voorschotten	0	0
Overlopende activa	913	951
Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	-145	-200
	4.688	2.702

Alle vorderingen hebben een looptijd van naar verwachting korter dan 1 jaar. De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

Onder Overige is € 1,9 miljoen opgenomen met betrekking tot de verkoopopbrengst van de locatie Clarenburg 1 te Leusden. Deze locatie is per 26 januari 2017 verkocht en de laatste termijnbetaling wordt eind januari 2018 ontvangen.

Latente belastingvordering

De latente belastingvordering betreft de tot waardering gebrachte beschikbare voorwaartse verliescompensatie van Onderwijs in Bedrijf. Er is uitgegaan van een percentage vennootschapsbelasting van 20%. Van deze vordering is een bedrag van € 0,1 miljoen (2016: € 0,1 miljoen) naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De voorwaartse verliescompensatie is volledig tot waardering gebracht.

Vooruitbetaalde kosten

De Vooruitbetaalde kosten betreft onder andere € 0,3 miljoen leermiddelen. Deze kosten zijn verdeeld over het schooljaar en daarom voor 7/12 deel hier opgenomen. Daarnaast betreft deze post vooral vooruitbetaalde huur.

<i>Vooruitbetaalde huur</i>	2017	2016
Brabantsestraat 19 en 23	38	29
Dr. Laurensdreef 22	141	138
Leusderweg 30-34	258	253
Muurhuizen 104	0	1
Nieuwe Poort 21	7	87
	444	508

Voorziening wegens oninbaarheid

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid van vorderingen is als volgt:

	2017
Stand per 1 januari 2017	200
Onttrekkingen 2017	-20
Vrijval 2017	-35
Stand per 31 december 2017	145

De voorziening voor oninbaarheid heeft betrekking op het saldo debiteuren en wordt opgebouwd door:

- 100% voorziening voor vorderingen > 1 jaar
- 50% voorziening voor vorderingen > half jaar
- 0% voorziening voor vorderingen < half jaar.

1.6 Effecten

Er is sinds medio 2014 een obligatieportefeuille opgebouwd welke wordt beheerd door Rabo Institutioneel Vermogensbeheer. In het beleggingsprofiel is opgenomen dat moet worden voldaan aan de voorwaarden van de regeling Beleggen en Belenen.

<u>Effecten (x € 1.000)</u>	
Waarde obligatieportefeuille ultimo (geamortiseerde kostprijs)	2.372
Opgelopen couponrente (overzicht Rabobank)	22
Nog te betalen fee over 4 ^e kwartaal 2017	-2
Rekening courant beleggersrekening	117
	<u>2.509</u>

1.7 Liquide middelen

	2017	2016
Kasmiddelen	3	4
Tegoeden op bankrekeningen	8.928	9.832
	8.931	9.836

De liquide middelen staan tot een bedrag van € 758.077 (2016: € 718.613) niet ter vrije beschikking.

PASSIVA

2.1 Eigen vermogen

	2017	2016
Stand per 1 januari	23.525	21.491
Eigen Vermogensmutatie overname DHTA	0	1.323
Resultaat	969	711
Stand per 31 december	24.494	23.525

Voor een toelichting op het aandeel van de organisatie in het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening.

2.2 Voorzieningen

Omschrijving	1-1-'17	Ont-trekkingen	Dotatie	Vrijval	31-12-'17
Uitkeringen	691	380	465	0	776
Jubilea	275	15	3	0	263
Seniorenregeling	254	15	148	0	387
Totaal	1.220	410	616	0	1.426

De voorzieningen zijn voor wachtgeld- en ontslaguitkeringen, jubilea-uitkeringen en de seniorenregeling.

De voorziening voor uitkeringen betreft onder meer een voorziening voor de uitkeringen vanaf 1 oktober 2012 voor rekening van MBO Amersfoort uit hoofde van ontslagen in het kader van de defusie van Amarantis. MBO Amersfoort heeft hiervoor een vergoeding ontvangen van Amarantis op basis van een door het ministerie van OCW toegekende subsidie. Deze vergoeding is in 2012 in zijn geheel gedoteerd aan de voorziening. De betaalde uitkeringen zijn opgenomen onder onttrekkingen.

De voorziening uitkeringen ultimo 2017 is als volgt opgebouwd:

- Een voorziening voor wachtgelduitkeringen Sociaal Plan Amarantis: € 81.000 (2016: € 160.000).
- Een voorziening wachtgeld en ontslaguitkeringen MBO Amersfoort: € 695.000 (2016: € 531.000).

In de voorziening uitkeringen is rekening gehouden met verhoging van de AOW-leeftijd. Het kortlopend deel van de voorziening Uitkeringen bedraagt € 188.000. Het deel langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar is € 486.000 en het deel langer dan 5 jaar bedraagt € 102.000.

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de

in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijden.

Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende belangrijkste actuariële grondslagen gehanteerd:

- Disconteringsvoet: 1,00% (2016: 0,94%) gebaseerd op 10 jaar IAS 19;
- Overlevingskansen: prognosetafel AG2014 met correctie voor langlevens op basis van inkomensklasse.

Het kortlopend deel van de voorziening Jubilea bedraagt € 19.000. Het deel langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar is € 82.000 en het deel langer dan 5 jaar bedraagt € 162.000.

Vanaf 2016 wordt een voorziening gevormd voor de in de cao mbo benoemde seniorenregeling. Rekening is gehouden met medewerkers die hier al gebruik van maken en met een schatting van medewerkers die hier in de toekomst gebruik van zullen gaan maken.

Het kortlopend deel van de voorziening bedraagt € 20.000. Het deel langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar is € 173.000 en het deel langer dan 5 jaar bedraagt € 194.000.

2.3 Langlopende schulden

	Krediet- instellingen
Stand per 1 januari 2017	22.064
Aangegane schulden in 2017	0
Aflossingen 2017	1.600
Stand per 31 december 2017	20.464
Waarvan kortlopend	1.600
Langlopend deel per 31 december 2017	18.864
Looptijd 1-5 jaar	6.400
Looptijd > 5 jaar	12.464
Rentevoet	4,83%

Kredietinstellingen

De post langlopende schulden aan kredietinstellingen bestaat uit één lening met leningnummer 3642.961.681 ten bedrage van € 20.464.000. De oorspronkelijke hoofdsom bedroeg € 31.361.672.

Het betreft een roll-over lening op basis van een variabele rente (3-maands euribor) waarbij het renterisico is afgedekt door een swap tegen een vaste rentevoet van 4,83%. De waarde van de renteswap per 31 december 2017 bedraagt € 3,3 miljoen negatief (ultimo 2016: € 4,2 miljoen negatief).

Aan de langlopende lening bij de Rabobank is een solvabiliteitseis gekoppeld. De minimaal te behalen solvabiliteit bedraagt 25% in 2017 en volgende jaren.

Als deze grenzen worden onderschreden is de lening direct opeisbaar. De werkelijk solvabiliteit van MBO Amersfoort bedraagt ultimo 2017 43,8%.

De reguliere aflossing op deze lening bedroeg in 2017 € 1.600.000. Er was in 2017 geen sprake van een vervroegde aflossing.

Het jaarlijkse aflossingsbedrag à € 1,6 miljoen is opgenomen onder kortlopende schulden.

Verder zijn voor bovengenoemde schulden zakelijke zekerheden gesteld in de vorm van een verpanding van huidige en toekomstige vlottende activa (waaronder roerende zaken en vorderingen).

2.4 Kortlopende schulden

	2017	2016
Kredietinstellingen	1.600	1.600
Crediteuren	1.096	955
	2.696	2.555
Omzetbelasting	-117	-168
Loonheffing/Premies sociale verzekeringen	1.744	1.624
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	1.627	1.456
Schulden ter zake van pensioenen	488	415
Overige kortlopende schulden	691	1.050
<i>Kortlopende schulden</i>	1.179	1.465
Vooruitontvangen OCW geormerkt	773	518
Vooruitontvangen OCW niet geormerkt	2.021	2.162
Vooruitontvangen bedragen	1.072	1.064
Vakantiegeld en –dagen	1.710	1.589
Accountants- en administratiekosten	52	69
Rente	0	0
<i>Overlopende passiva</i>	5.628	55.402
	11.130	10.878

De boekwaarde van de kortlopende schulden benadert de reële waarde daarvan, gegeven de korte looptijd van de opgenomen posten.

Het saldo kredietinstellingen betreft het kortlopende deel van de langlopende lening bij de Rabobank.

In de post Overige kortlopende schulden is een bedrag groot € 263.132 opgenomen aan inkoopfacturen met een factuurdatum in 2018 waarvan de kosten betrekking hebben op 2017.

In de post Vooruitontvangen OCW geormerkt is een bedrag groot € 464.000 opgenomen voor een door het ministerie van OCW betaald bedrag ten behoeve van subsidie regionaal investeringsfonds voor het project WarenhuisPLUS. MBO Amersfoort is penvoerder voor dit project.

Ultimo 2017 betrof de post Vooruitontvangen OCW niet geormerkt o.a. de Kwaliteitsafspraken vast voor een bedrag van € 1.601.000 (2016: € 1.545.000) en € 258.000 subsidie transitiebudget voor borging DHTA. MBO Amersfoort ontvangt in totaal € 2.000.000 subsidie voor de periode 01-08-2015 t/m 31-12-2018 voor borging van de kleine en unieke opleidingen van de DHTA. In 2017 zijn hieruit € 591.000 baten gerealiseerd.

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Overzicht doelsubsidies OCW (RJ 660, model G) (x € 1.000)

G1B Subsidie zonder verrekeningsclausule, uitgebreid gespecificeerd											
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Vrijval niet besteed in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?
Lerarenbeurs 2016 (subsidie studieverlof)	777120-1	21-09-16	71	71	30	41	0	41	0	0	Ja
Lerarenbeurs 2017 (subsidie studieverlof)	853857-1, 855389-1	20-9-2017, 20-10-17	53	0	0	0	53	22	0	31	Nee
Zij-instromers 2017	811856-1, 838886-1, 865463-1	21-03-17, 14-04-17, 19-12-17	80	0	0	0	80	28	0	52	Nee
Voorziening leerm. minimagezinnen 2016	786384-1	20-12-16	66	66	27	39	0	39	0	0	Ja
Voorziening leerm. minimagezinnen 2017	849803-1	22-08-17	136	0	0	0	136	57	0	79	Nee
Totaal			406	137	57	80	269	187	0	162	
G2B Subsidie met verrekeningsclausule doorlopend tot in volgend verslagjaar											
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar	
Schoolmaatschappelijk werk 2016	733765-1	20-01-16	275	275	75	200	0	200	0	0	
Schoolmaatschappelijk werk 2017	804575-1	20-01-17	279	0	0	0	279	78	200	200	
Regionaal Investeringsfonds ¹	1088273	20-10-16	1.273	318	0	318	255	109	464	464	
Totaal			1.826	593	75	518	533	387	664	664	
¹ MBO Amersfoort is penvoerder											
Exploitatie MBO Amersfoort	€	6.290									
Gefactureerd door projectpartners	€	102.344									
	€	108.634									

Financiële instrumenten

Algemeen

De organisatie maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstelt aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de organisatie een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken.

MBO Amersfoort maakt gebruik van een renteswap om risico's te beheersen. Deze swap wordt afgesloten om de variabele rente op de euribor-lening af te dekken. De contractwaarde van deze swap is een indicatie van de mate waarin van financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's. MBO Amersfoort handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. Het treasurystatuut van MBO Amersfoort bevat procedures waaraan voldaan moet worden bij het aangaan van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen vorderingen op studenten en vorderingen op overige debiteuren. MBO Amersfoort heeft regels en procedures opgesteld waaraan de studenten moeten voldoen met betrekking tot betaling van cursusgelden. Het kredietrisico is niet geconcentreerd bij enkele partijen.

Renterisico en kasstroomrisico

Er is sprake van één lening met een variabele rentepercentage over de gehele looptijd, maar dit renterisico is volledig afgedekt door middel van een renteswap.

Liquiditeitsrisico en marktwaarderisico

De organisatie bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de organisatie steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde leningconvenanten te blijven.

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, obligaties, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

Het swapcontract heeft per 31 december 2017 een resterende omvang van € 20,5 miljoen en een negatieve reële waarde van € 3,3 miljoen. De Rabobank heeft op grond van de algemene voorwaarden formeel het recht om een bedrag ter hoogte van de negatieve waarde te blokkeren bij overschrijding van een waarde van € 5,9 miljoen negatief. Gezien de ruime liquiditeit heeft dit geen gevolgen voor de bedrijfsvoering van MBO Amersfoort.

De obligatieportefeuille heeft ultimo 2017 een koerswaarde van € 2.507.000. Waardering in de balans heeft plaatsgevonden voor een bedrag van € 2.372.000 op basis van de geamortiseerde kostprijs (zie pagina 21).

A.6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende huurcontracten

De operationele-leasekosten worden lineair over de leaseperiode in de staat van baten en lasten verwerkt.

MBO Amersfoort heeft langlopende huurcontracten met een termijn van 3 tot 15 jaar voor 7 gebouwen met een totaal jaarlijks huurbedrag van € 3,7 miljoen:

- Leusderweg 30-34 Amersfoort, jaarbedrag € 1.032.000 tot 1 mei 2032
- De Nieuwe Poort 21 Amersfoort, jaarbedrag € 892.000 tot 1 augustus 2020
- St Laurensdreef 20-22 Utrecht, jaarbedrag € 518.000 tot 1 augustus 2025
- Modemweg 3 Amersfoort, jaarbedrag € 168.000 tot 1 december 2030
- Stadsring 65 Amersfoort, jaarbedrag € 153.000 tot 1 november 2021
- Valutaboulevard 20 Amersfoort, jaarbedrag € 550.000 tot 1 augustus 2033
huur gaat in per 1 augustus 2019

Locatie De Nieuwe Stad:

- Brabantsestraat 19 Amersfoort (mbo), jaarbedrag € 212.000 tot 1 juli 2030
- Brabantsestraat 19 Amersfoort (OiB AdminCompany), jaarbedrag € 49.000 tot 1 juli 2030
- Brabantsestraat 23 Amersfoort (mbo), jaarbedrag € 114.000 tot 1 juli 2030
- Oude Fabriekstraat 1 (mbo kantoor), jaarbedrag € 5.000 tot 1 juli 2030
- Oude Fabriekstraat 1 (OiB Salon De Nieuwe Stad), jaarbedrag € 55.000 tot 1 juli 2030

Contract printers huur en onderhoud

Raamovereenkomst met Ricoh tot 1 september 2020; jaarbedrag € 150.000 op basis van realisatie december 2017.

Bankgaranties

Een overzicht van alle bankgaranties:

Overeenkomstnummer	Bedrag/Limiet 2017	Bedrag/Limiet 2016
150217307	78.213	78.213
135845009	287.197	287.197
305374974	127.500	127.500
306744368	2.000	2.000
306641690	125.000	125.000
308584503	67.151	67.151
314086102	23.485	23.485
314086242	8.067	8.067
322141753	39.464	n.v.t.
Totaal	758.077	718.613

Hypotheekrecht en verpanding

In het kader van de lening bij de Rabobank vindt verpanding plaats van de vorderingen op derden, voorraden, inventaris en spaar/depositogelden van MBO Amersfoort en van Onderwijs in Bedrijf.

Garantstelling Stichting Waarborgfonds MBO

MBO Amersfoort heeft een lening die geborgd is door de Stichting Waarborgfonds MBO. In dat kader stelt MBO Amersfoort zich, samen met andere betrokken onderwijsinstellingen, garant jegens de Stichting Waarborgfonds MBO voor maximaal 2% van de jaarlijkse rijksbijdrage MBO indien laatstgenoemde niet aan haar borgstellingsverplichtingen kan voldoen. Er zijn geen indicaties dat Stichting Waarborgfonds MBO niet aan haar borgstellingsverplichtingen kan voldoen.

**A.7 Toelichting op de staat van baten en lasten
(Geconsolideerd x € 1.000)**

BATEN

3.1 Rijksbijdragen

	2017	Begroot 2017	2016
Lumpsum MBO	45.727	44.628	44.152
	45.727	44.628	44.152
Geormerkte OCW-subsidies	285	275	275
Niet geormerkte OCW-subsidies	6.470	7.657	6.262
	6.755	7.932	6.537
Totaal Rijksbijdragen	52.482	52.560	50.689

De Rijksbijdragen sector MBO in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

	2017	Begroot 2017	2016
Lumpsum MBO			
Normvergoeding	45.198	44.137	43.667
Inhouding cursusgeld	-927	-927	-892
Wachtgeldvergoeding	1.456	1.418	1.377
	45.727	44.628	44.152

Ten aanzien van de geormerkte en niet geormerkte rijksbijdragen is de indeling gehanteerd conform het Overzicht wet en regelgeving 2017 zoals gepubliceerd door het ministerie van OCW. De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot door de ontvangen compensatie pensioenpremies. Als gevolg van een verhoging van de pensioenpremies met ingang van 1/1/2017 is sprake van een lastenverzwarende van 2,7% waarvoor voor een belangrijk deel compensatie wordt ontvangen. De ontvangen compensatie is niet begroot, maar de toename van de lasten ook niet. Daarnaast wordt compensatie ontvangen voor andere cao-verhogingen.

De geormerkte OCW-subsidies in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

	2017	Begroot 2017	2016
Geormerkte OCW-subsidies			
Schoolmaatschappelijk werk	279	275	275
Regionaal investeringsfonds	6	0	0
	285	275	275

De regeling schoolmaatschappelijk werk loopt door t/m 2018. Daarna gaan deze gelden op in de nieuwe kwaliteitsafspraken 2019-2022.

De gelden voor regionaal investeringsfonds betreffen in ieder geval de periode 2017 t/m 2020. MBO Amersfoort is penvoerder voor het project WarenhuisPLUS.

De niet-geormerkte OCW-subsidies in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

Niet-geormerkte OCW-subsidies	2017	Begroot 2017	2016
Kwaliteitsafspraken: Vast deel	2.689	2.728	2.654
Kwaliteitsafspraken: Variabel deel	2.235	3.458	1.998
Salarismix Randstadregio	993	969	969
VSV	367	220	480
Lerarenbeurs	63	59	64
Zij-instromers	28	80	70
Overig mbo	95	143	27
	6.470	7.657	6.262

De Kwaliteitsafspraken Variabel deel zijn € 1.223.000 lager dan begroot. Dit betreft studiewaarde voor € 956.000, welke begroot is conform aandeel in de lumpsum maar in werkelijkheid dus lager uitvalt. Ook de baten voor BPV blijken ongeveer € 60.000 lager te zijn dan begroot. Verder is € 200.000 voor VSV prestatiebox geboekt op VSV terwijl deze in de begroting deel uitmaakt van de Kwaliteitsafspraken Variabel deel.

De regeling kwaliteitsafspraken eindigt na 2018, waarna voor de periode 2019 t/m 2022 een nieuwe regeling gaat gelden. Daar gaan vanaf 2020 ook de VSV-gelden in op. De gelden voor lerarenbeurs (studieverlof) en zij-instromers zijn structureel. Onder de post overig mbo zijn de gelden uit de regeling voorziening leermiddelen voor deelnemers uit minimagezinnen meegenomen. Deze gelden zijn nu ook structureel.

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2017	Begroot 2017	2016
Gemeente Amersfoort Volwassenen- educatie	209	157	155
Gemeente Amersfoort Toekomstfonds	99		59
Ministerie VWS Vaccinatie Hepatitis B	31	35	36
Subsidie transitiebudget DHTA	591	335	627
Totaal Overige overheidsbijdragen	930	527	878

De overige overheidsbijdragen betreffen ontvangsten van de gemeente Amersfoort, bijdragen voor het vaccinatieprogramma Hepatitis B van het ministerie van VWS en een subsidie van OC&W voor borging van de kleine en unieke opleidingen van de DHTA (zie ook kortlopende schulden). De gemeentelijke subsidies zijn in principe incidenteel, al wordt al sinds 2016 een beroep gedaan op de hierboven vermelde regelingen. Voor Volwasseneneducatie ontvangt MBO Amersfoort in 2018 ook weer subsidie. De subsidieverantwoording voor Volwasseneneducatie 2017 bedraagt € 208.904. Conform subsidieregeling heeft MBO Amersfoort vóór 1 april 2018 een verantwoording aangeleverd, die door de gemeente wordt beoordeeld. Voor de Toekomstfonds projecten geldt dat deze projecten betrekking hebben op het schooljaar; de verantwoordingen over 2016-2017 zijn eind 2017 goedgekeurd en de projecten over 2017-2018 zijn voor 5/12 deel meegenomen als opbrengst 2017.

3.3 College-, cursus, les- en examengelden

	2017	Begroot 2017	2016
Cursusgelden sector mbo	1.122	975	1.028
Examengelden	26	3	26
Totaal college-, cursus, les- en Examengelden	1.148	978	1.054

Het definitieve aantal BBL studenten van 18 jaar en ouder stijgt van 1.995 per 1 oktober 2016 naar voorlopig 2.130 per 1 oktober 2017 (inclusief BBL zonder BPV). De inning van cursusgelden is gekoppeld aan de ontwikkeling van het aantal BBL studenten (met name bij DHTA en Techniek) en stijgt daarom ten opzichte van 2016.

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	2017	Begroot 2017	2016
Baten werk in opdracht van derden	0	10	0

3.5 Overige baten

	2017	Begroot 2017	2016
3.5.1 Verhuur	590	473	640
3.5.2 Detachering personeel	366	237	252
3.5.3 Overige	7.560	8.642	5.652
Totaal Overige baten	8.516	9.352	6.545

De opbrengsten uit verhuur zijn hoger dan begroot. Dit betreft niet begrote verhuur locatie Dr. Laurensdreef 22, Utrecht aan diverse externe organisaties.

In de post Overige is een boekwinst van € 1,6 miljoen begroot van de verkoop van de locatie Clarenburg 1, Leusden. De locatie is verkocht voor € 3,6 miljoen. De gerealiseerde boekwinst is € 1,9 miljoen. Daarnaast waren er niet begrote sloopkosten groot € 0,2 miljoen, maar deze worden voor een belangrijk deel gecompenseerd door niet begrote huurbaten € 0,1 miljoen.

Verder bestaat de post Overige voor een bedrag van € 1,0 miljoen uit studentenbijdragen (2016: € 1,0 miljoen), € 0,3 miljoen aan opbrengsten van de Samenwerkingsovereenkomsten (2016: € 0,3 miljoen) en voor een bedrag van € 4,1 miljoen aan omzet onderwijsbedrijven (2016: € 4,0 miljoen).

LASTEN

4.1 Personele lasten

	2017	Begroot 2017	2016
Brutolonen en salarissen	29.859	35.791	26.932
Sociale lasten	4.244		3.762
Pensioenpremies	4.012		3.112
Wachtgeld/uitkeringen	495	400	503
Overig	-23		
4.1.1 Lonen en salarissen	38.587	36.191	34.309
Personeel niet in loondienst	3.504	2.551	3.671
Overige	1.475	1.631	1.760
4.1.2 Overige personele lasten	4.979	4.182	5.431
4.1.3 af: Uitkeringen	-123	-125	-188
Totaal Personele lasten	43.443	40.248	39.552

De lonen en salarissen zijn hoger dan begroot, onder andere als gevolg van de éénmalige uitkering conform cao en verhoging van de pensioenpremies. Daarnaast is er in de begroting uitgegaan van een stabiel studentenaantal in 2017, terwijl in werkelijkheid sprake was van een groei van bijna 7%. Door de t-2 regeling (financiering op basis van studentenaantallen twee jaar eerder) moeten wij onderwijs voorfinancieren. De toename van het aantal studenten leidt tot een toename van personeel en personele lasten. Het effect hiervan in 2017 is ongeveer € 0,7 miljoen. Tevens is er sprake van hogere kosten door ziektevervangings en een gedeeltelijke invulling van vacatures door personeel niet in loondienst.

Als gevolg van toename van het aantal wachtgelders bij de wisseling van schooljaar en door de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd zijn de wachtgeldlasten hoger dan begroot.

Dat de kosten voor extern personeel hoger zijn dan begroot, heeft de volgende oorzaken:

- de loonkosten en de kosten voor extern personeel zijn deels 'communicerende vaten'
- de groei wordt deels opgevangen door personeel niet in loondienst
- extra inzet voor ICT
- vervanging i.v.m. ziekteverzuim

Per eindejaar was de formatie inclusief de onderwijsbedrijven 781 medewerkers en 602,6 fte (ultimo 2016 was dit 715 medewerkers en 558,0 fte), waarvan 0 medewerkers werkzaam buiten Nederland waren (2016: 0). De toename houdt met name verband met de groei van de organisatie door stijging van het aantal studenten.

De formatie is als volgt opgebouwd per categorie personeel:

	ULTIMO	GEMIDDELD
Bestuur/management	22,6	22,5
Personeel primair proces	427,1	418,3
Ondersteunend personeel	152,9	139,5
Totaal	602,6	580,3

Pensioenen

De medewerkers van MBO Amersfoort hebben een pensioenregeling die is ondergebracht bij het Pensioenfonds ABP. De pensioenen van medewerkers van Salon de Nieuwe Stad zijn ondergebracht bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf. De pensioenen van de overige medewerkers van Onderwijs in Bedrijf bij het Pensioenfonds Horeca en Catering. Deze pensioenregelingen betreffen voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregelingen. Indexatie (aanpassing met prijsstijging) van de toegekende aanspraken en rechten vindt uitsluitend plaats indien en voor zover de middelen van het pensioenfonds daartoe ruimte laten en het pensioenfonds daartoe heeft besloten. Indien de omstandigheden bij het pensioenfonds daar aanleiding toe geven, kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten tot het korten van aanspraken.

Per 1 januari 2015 is het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) voor pensioenfonds ingevoerd. Eén van de doelen van het nFTK is dat er minder op dagkoersen wordt gestuurd. Daarom moeten alle pensioenfonds vanaf 2015 gebruik maken van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is een 12-maands gemiddelde dekkingsgraad en is daarom stabiel dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad.

Vanaf 1 januari 2015 moeten Nederlandse pensioenfonds bij beleidsbeslissingen gebruikmaken van de beleidsdekkingsgraad. Dit is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse nominale dekkingsgraden.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2017:

- Pensioenfonds ABP: 104,4%
- Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf: 95,8%
- Pensioenfonds Horeca en Catering: 113%

De pensioenregels schrijven voor dat de beleidsdekkingsgraad 128% moet zijn. Afhankelijk van de rente en beleggingsmix kan deze grens verschuiven. Wettelijk bepaald is dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan 5 jaar op rij onder 104,2% mag liggen. Is dat wel het geval, dan moet er gekort worden op de pensioenuitkeringen en de pensioenen in opbouw.

Door de kredietcrisis en de dalende rente in het afgelopen jaar bevinden de bovengenoemde pensioenuitvoerders zich per balansdatum 2017 in een reservetekort. De pensioenuitvoerders hebben bij DNB een herstelplan ingediend. Het herstelplan is opgesteld met inachtneming van de door DNB voorgeschreven uitgangspunten en is door DNB gecontroleerd en goedgekeurd.

4.2 Afschrijvingen

	2017	Begroot 2017	2016
4.2.1 Immateriële vaste activa			
Afschrijvingen Goodwill	29	29	29
Afschrijvingen software	2	2	14
	31	31	43
4.2.2 Materiële vaste activa			
Afschrijvingen gebouwen	2.133	2.522	1.890
Afschrijvingen overige	768	914	912
	2.901	3.436	2.802
Totaal Afschrijvingen	2.932	3.467	2.845

De afschrijvingslasten zijn lager dan begroot, onder andere doordat rekening was gehouden met een langere afschrijvingstermijn voor de verkochte locatie Clarenburg 1, Leusden.

4.3 Huisvestingslasten

	2017	Begroot 2017	2016
4.3.1 Huur	3.764	3.932	3.309
4.3.2 Verzekeringen	116	135	109
4.3.3 Onderhoud	503	788	764
4.3.4 Energie en water	497	671	553
4.3.5 Schoonmaakkosten	886	951	870
4.3.6 Heffingen	190	194	189
4.3.7 Overige	183	140	280
Totaal Huisvestingslasten	6.139	6.811	6.074

De kosten van onderhoud zijn lager dan begroot, omdat geplande werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2018. De in 2018 begrote onderhoudskosten zijn desondanks lager dan de begroting 2017.

4.4 Overige instellingslasten

	2017	Begroot 2017	2016
4.4.1 Administratie en beheer			
Administratie	1.979	1.936	2.192
Reproductie	177	214	169
Overige	706	1.003	456
	2.862	3.153	2.817
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
Leer- en hulpmiddelen opleidingen	872	1.226	787
Onderhoud inventaris	340	257	489
Onderwijs door derden	834	766	888
Kosten diplomering	28	54	30
Overige	995	1.025	839
	3.069	3.328	3.033
4.4.3 Overige			
Communicatie & Marketing	691	764	747
Telefoon en porti	277	302	301
Inkopen onderwijsbedrijven	1.173	1.441	1.205
Overige	419	711	815
	2.560	3.218	3.068
Totaal Overige instellingslasten	8.491	9.699	8.918

Administratie en beheer

De kosten van Administratie betreft vooral ICT-kosten.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

De kosten leermiddelen laten zowel bij de opbrengsten als de uitgaven een verschil zien ten opzichte van de begroting.

De kosten van onderwijs door derden betreft vooral de opleidingen via de Meerwaarde.

De kosten onder Overige is opgebouwd uit diverse kosten, zoals het noodfonds leermiddelen, materiaalverbruik, inkoop toetsen, schoolarts, surveillanten, BPV bijdrage aan ROC Midden Nederland en de kosten van deelname nationale vakwedstrijden Skills Heroes.

Overige

De post Inkopen onderwijsbedrijven staat tegenover de omzet die is opgenomen onder overige baten. De post is als volgt opgebouwd per onderdeel van Onderwijs in Bedrijf:

	2017	2016
Fit Academie	80	97
Leerhotel	641	653
AdminCompany	0	0
Salon de Nieuwe Stad	80	45
Bedrijfsopleidingen	380	416
Af: onderlinge leveringen	-8	-6
	1.173	1.205

De kosten onder Overige, ad € 419.000, betreft onder andere contributies, zoals aan de MBO Raad, vergoedingen aan de raad van toezicht, en de kosten van de ondernemingsraad en studentenraad.

5. Financiële baten en lasten

	2017	Begroot 2017	2016
Totaal financiële baten	21	227	62
Totaal financiële lasten	1.059	1.184	1.128
Totaal Financiële baten en lasten	-1.038	-957	-1.066

De financiële lasten bestaan met name uit rentelasten met betrekking tot de langlopende lening bij de Rabobank zoals toegelicht bij langlopende schulden.

6. Belastingen

De stichting vormt samen met OIB Holding B.V., OIB Leerhotel B.V., OIB Fit Academie Bokkeduinen B.V., OIB AdminCompany B.V. OIB Salon de Nieuwe Stad B.V. en OIB Bedrijfsopleidingen B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting; elk van de vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen. OIB Holding B.V. neemt de belastinglasten respectievelijk -baten van de gehele fiscale eenheid voor haar rekening. Er wordt derhalve met de andere deelnemers in het geheel niet afgerekend.

De belastingbaten in de staat van baten en lasten bestaat uit de volgende componenten:

	2017	2016
Belastinglast huidig boekjaar	0	0
Mutaties in tijdelijke verschillen		
Waardering compensabele verliezen	-64	0
Belastinglast / Belastingbaten	-64	0

A.8 Verbonden partijen (Model E)

Naam	Juridische vorm 2017	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2017	Resultaat 2017	Artikel 2:403 BW	Deelname	Conso-lidatie
				€	€	Ja/Nee	%	Ja/Nee
OIB Holding BV	BV	Amersfoort	4	-239	190	Ja	100	Ja
OIB Leerhotel BV	BV	Amersfoort	4	1.607	-211	Ja	100	Ja
OIB Fit Academie Bokkeduinen BV	BV	Amersfoort	4	-1.793	353	Ja	100	Ja
AdminCompany BV	BV	Amersfoort	4	-96	-87	Ja	100	Ja
Salon de Nieuwe Stad BV	BV	Amersfoort	4	-145	0	Ja	100	Ja
OIB Bedrijfsopleidingen BV	BV	Amersfoort	1 + 4	46	7	Ja	100	Ja

OIB Leerhotel B.V., OIB Fit Academie Bokkeduinen B.V., AdminCompany B.V., Salon de Nieuwe Stad B.V. en OIB Bedrijfsopleidingen B.V. zijn 100% deelnemingen van OIB Holding B.V.

Het eigen vermogen en het resultaat zijn derhalve, samen met de overige baten en lasten van OIB Holding B.V. inbegrepen in de cijfers vermeld bij OIB Holding B.V.

Code activiteiten:

- 1 Contractonderwijs
- 2 Contractonderzoek
- 3 Onroerende zaken
- 4 Overige

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de instelling. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de instelling en haar deelnemingen, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen in A.17.

A.9 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 25 april 2018 is de obligatieportefeuille verkocht en de beleggersrekening opgeheven. Dit heeft geen impact op de current ratio. Er zijn geen overige relevante gebeurtenissen na balansdatum te vermelden.

A.10 Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. zijn ten laste gebracht van de organisatie, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

(x € 1.000)	KPMG Accountants N.V.	KPMG Accountants N.V.
	2017	2016
Onderzoek van de jaarrekening	96	177
Andere controleopdrachten	n.v.t.	n.v.t.
Adviesdiensten op fiscaal terrein	n.v.t.	n.v.t.
Andere niet controlediensten	6	3
Totaal	102	180

Opgegeven worden de in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon gebrachte totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, totale honoraria voor andere controleopdrachten, totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein en totale honoraria voor andere niet-controlediensten, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht door de externe accountant en de accountantsorganisatie genoemd in artikel 1, eerste lid, onder a en e, van de Wet toezicht accountantsorganisaties.

De post Onderzoek van de jaarrekening betreft de kosten van de jaarrekeningcontrole en van de bekostigingscontrole. De post in 2016 is inclusief een na-verrekening op de controlekosten voor 2015 ad € 95.000. Er heeft geen na-verrekening in 2017 over 2016 plaatsgevonden.

De andere niet controlediensten in 2017 betreffen een workshop “verbeteren totstandkoming afsluitproces (jaarrekening)”.

A.11 Balans na resultaatsbestemming
(Enkelvoudig x € 1.000) - per 31 december 2017

	31-12-2017	31-12-2016
1 ACTIVA		
<i>Vaste activa</i>		
1.1 Immateriële vaste activa	0	2
1.2 Materiële vaste activa	34.675	35.954
1.3 Financiële vaste activa	6.816	6.657
	41.491	42.613
<i>Vlottende activa</i>		
1.4 Voorraden	0	0
1.5 Vorderingen	3.768	1.915
1.6 Effecten	2.509	2.538
1.7 Liquide middelen	8.072	9.235
	14.349	13.688
	55.840	56.301
2 PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen	24.494	23.525
2.2 Voorzieningen	2.045	2.093
2.3 Langlopende schulden	18.864	20.464
2.4 Kortlopende schulden	10.437	10.219
	55.840	56.301

A.12 Staat van baten en lasten over 2017
(Enkelvoudig x € 1.000)

	2017	Begroot 2017	2016
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	52.482	52.560	50.689
3.2 Overige overheidsbijdragen	930	527	878
3.3 College-, cursus- en examengelden	1.148	978	1.054
3.4 Werk in opdracht van derden	0	10	0
3.5 Overige baten	4.795	4.246	2.888
Totaal baten	59.355	58.321	55.509
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	39.432	35.923	35.798
4.2 Afschrijvingen	2.567	3.015	2.470
4.3 Huisvestingslasten	6.019	6.294	5.923
4.4 Overige instellingslasten	9.822	10.225	9.904
Totaal lasten	57.840	55.457	54.095
Saldo baten en lasten	1.515	2.864	1.414
5 Financiële baten en lasten	-799	-719	-829
Resultaat voor belastingen	716	2.145	585
6 Belastingen	-0	-0	-0
Resultaat na belastingen	716	2.145	585
7 Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	253	100	126
Resultaat	969	2.245	711

Algemene grondslagen enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2017 van de instelling.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de instelling in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de instelling en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

**A.13 Toelichting op de enkelvoudige balans
(cijfers x € 1.000)**

ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa (enkelvoudig)

	Software
Aanschafprijs	1.056
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.054
Boekwaarde 1 januari 2017	2
Investerings	0
Desinvesteringen	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	-2
Aanschafprijs	1.056
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.056
Boekwaarde 31 december 2017	0

1.2 Materiële vaste activa (enkelvoudig)

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Niet meer dienstbaar aan proces	Totaal
Aanschafprijs	44.711	8.655	12	9.568	62.946
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-14.207	-6.117	-4	-6.664	-26.992
Boekwaarde 1 januari 2017	30.504	2.538	8	2.904	35.954
Investeringen	2.034	804	12	0	2.850
Desinvesteringen	0	0	0	-8.233	-8.233
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	6.672	6.672
Afschrijvingen	-1.936	-617	-5	-7	-2.565
Aanschafprijs	46.745	9.459	24	1.335	57.563
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-16.144	-6.735	-9	0	-22.888
Boekwaarde 31 december 2017	30.601	2.724	15	1.335	34.675

1.3 Financiële vaste activa

Deposito's

Bank	Nominaal	Einddatum	Rente	Bedrag ultimo 2016	Bedrag ultimo 2017
Rabobank	1.000.000	27-6-2020	1,70%	1.043.008	1.060.008
Rabobank	650.000	27-6-2021	2,00%	682.967	695.967
				1.725.975	1.755.975

Naast de deposito's heeft MBO Amersfoort een bedrag van € 5,1 miljoen langlopend ter beschikking gesteld aan het onderwijsbedrijf Onderwijs in Bedrijf (OIB Holding BV) in de vorm van een rekening courant. Zie voor een overzicht van de verbonden partijen A.8 Verbonden partijen (Model E). De rekeningcourant overeenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, er zijn geen zekerheden vastgelegd en wordt er 4,83% rente in rekening gebracht.

1.4 Voorraden

Bij MBO Amersfoort zijn geen voorraden aanwezig.

1.5 Vorderingen

	2017	2016
1.5.1 Debiteuren	181	167
1.5.2 OCW/LNV	0	0
1.5.3 Studenten	702	686
1.5.4 Overige overheden	0	0
1.5.5 Latente belastingvordering	0	0
1.5.6 Overige	2.143	464
Vorderingen	3.026	1.317
1.5.7 Vooruitbetaalde kosten	885	872
1.5.8 Verstrekte voorschotten	0	0
Overlopende activa	885	872
Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	-143	-198
	3.768	1.991

Alle vorderingen hebben een looptijd van naar verwachting korter dan 1 jaar. De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

Voorziening wegens oninbaarheid

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid van vorderingen is als volgt:

	2017
Stand per 1 januari 2017	198
Onttrekkingen 2017	-20
Vrijval 2017	-35
Stand per 31 december 2017	143

De voorziening voor oninbaarheid heeft betrekking op het saldo debiteuren.

1.6 Effecten

Effecten (x € 1.000)

Waarde obligatieportefeuille ultimo (geamortiseerde kostprijs)	2.372
Opgelopen couponrente (overzicht Rabobank)	22
Nog te betalen fee over 4 ^e kwartaal 2017	-2
Rekening courant beleggersrekening	117
	2.509

1.7 Liquide middelen

	2017	2016
Kasmiddelen	0	0
Tegoeden op bankrekeningen	8.072	9.235
	8.072	9.235

De liquide middelen staan tot een bedrag van € 758.077 (2016: € 718.613) niet ter vrije beschikking.

PASSIVA

2.1 Eigen vermogen

	2017	2016
Stand per 1 januari	23.525	21.491
Mutatie overname DHTA van SVGB	0	1.323
Resultaat	969	711
Stand per 31 december	24.494	23.525

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve, die wordt gevormd uit de resultaten behaald uit onderwijs- en private activiteiten.

Het garantievermogen is gelijk aan het eigen vermogen.

Bestemming van het exploitatieresultaat over het boekjaar 2016: Het college van bestuur heeft de bestemming van het exploitatieresultaat voorgesteld en de raad van toezicht heeft het besluit goedgekeurd.

Voorstel tot resultaatbestemming 2017: Het college van bestuur stelt aan de raad van toezicht voor het resultaat na belastingen over 2017 toe te voegen aan de algemene reserve.

2.2 Voorzieningen

Omschrijving	1-1-'17	Ont-trekkingen	Dotatie	Vrijval	31-12-'17
Uitkeringen	691	380	465	0	776
Jubilea	275	15	3	0	263
Seniorenregeling	254	15	148	0	387
Deelneming	873			-253	620
Totaal	2.093	410	616	-253	2.045

De voorziening deelnemingen ultimo 2017 is in verband met het negatieve vermogen gekoppeld aan het onderwijsbedrijf OIB Holding B.V. Het resultaat van de OIB Bedrijven over 2017 bedraagt € 253.000. MBO Amersfoort staat garant voor haar deelneming OIB Holding B.V. Gezien het negatieve eigen vermogen van OIB Holding B.V. is er een voorziening deelneming gevormd.

2.3 Langlopende schulden

	Krediet-instellingen
Stand per 1 januari 2017	22.064
Aangegane schulden in 2017	0
Aflossingen 2017	1.600
Stand per 31 december 2017	20.464
Waarvan kortlopend	1.600
Langlopend deel per 31 december 2017	18.864
Looptijd 1-5 jaar	6.400
Looptijd > 5 jaar	12.464
Rentevoet	4,83%

2.4 Kortlopende schulden

	2017	2016
Kredietinstellingen	1.600	1.600
Crediteuren	923	763
	2.523	2.363
Omzetbelasting	15	10
Loonheffing/Premies sociale verzekeringen	1.680	1.553
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	1.695	1.563
Schulden ter zake van pensioenen	456	353
Overige kortlopende schulden	651	1.022
<i>Kortlopende schulden</i>	1.107	1.375
Vooruitontvangen OCW geormerkt	773	518
Vooruitontvangen OCW niet geormerkt	2.021	2.162
Vooruitontvangen bedragen	755	724
Vakantiegeld en –dagen	1.511	1.445
Accountants- en administratiekosten	52	69
Rente	0	0
<i>Overlopende passiva</i>	5.112	4.918
	10.437	10.219

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

De boekwaarde van de kortlopende schulden benaderd de reële waarde daarvan, gegeven de korte looptijd van de opgenomen posten.

Financiële instrumenten

Voor een toelichting inzake de financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting in de geconsolideerde jaarrekening.

A.14 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende huurcontracten

MBO Amersfoort heeft langlopende huurcontracten met een termijn van 3 tot 15 jaar voor 7 gebouwen met een totaal jaarlijks huurbedrag van € 3,6 miljoen:

- Leusderweg 30-34 Amersfoort, jaarbedrag € 1.032.000 tot 1 mei 2032
- De Nieuwe Poort 21 Amersfoort, jaarbedrag € 892.000 tot 1 augustus 2020
- St Laurensdreef 20-22 Utrecht, jaarbedrag € 518.000 tot 1 augustus 2025
- Modemweg 3 Amersfoort, jaarbedrag € 168.000 tot 1 december 2030
- Stadsring 65 Amersfoort, jaarbedrag € 153.000 tot 1 november 2021
- Valutaboulevard 20 Amersfoort, jaarbedrag € 550.000 tot 1 augustus 2033
huur gaat in per 1 augustus 2019

Locatie De Nieuwe Stad:

- Brabantsestraat 19 Amersfoort (mbo), jaarbedrag € 212.000 tot 1 juli 2030
- Brabantsestraat 23 Amersfoort (mbo), jaarbedrag € 114.000 tot 1 juli 2030
- Oude Fabriekstraat 1 (mbo kantoor), jaarbedrag € 5.000 tot 1 juli 2030

Voor de toelichting inzake de overige niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening.

**A.15 Toelichting op de staat van baten en lasten
(Enkelvoudig x € 1.000)**

BATEN

3.1 Rijksbijdragen

	2017	Begroot 2017	2016
Lumpsum MBO	45.727	44.628	44.152
	45.727	44.628	44.152
Geormerkte OCW-subsidies	285	275	275
Niet geormerkte OCW-subsidies	6.470	7.657	6.262
	6.755	7.932	6.537
Af: Inkomensoverdrachten	0	0	0
Totaal Rijksbijdragen	52.482	52.560	50.689

De Rijksbijdragen sector MBO in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

	2017	Begroot 2017	2016
Lumpsum MBO			
Normvergoeding	45.198	44.137	43.667
Inhouding cursusgeld	-927	-927	-892
Wachtgeldvergoeding	1.456	1.418	1.377
	45.727	44.628	44.152

De geormerkte OCW-subsidies in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

	2017	Begroot 2017	2016
Geormerkte OCW-subsidies			
Schoolmaatschappelijk werk	279	275	275
Regionaal investeringsfonds	6		
	285	275	275

De niet-geormerkte OCW-subsidies in 2017 en 2016 betreffen de volgende posten:

Niet-geormerkte OCW-subsidies	2017	Begroot 2017	2016
Kwaliteitsafspraken: Vast deel	2.689	2.728	2.654
Kwaliteitsafspraken: Variabel deel	2.235	3.458	1.998
Salarismix Randstadregio	993	969	969
VSV	367	220	480
Lerarenbeurs	63	59	64
Zij-instromers	28	80	70
Overige mbo	95	143	27
	6.470	7.657	6.262

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2017	Begroot 2017	2016
Gemeente Amersfoort Volwassenen- educatie	209	157	155
Gemeente Amersfoort Toekomstfonds	99		59
Ministerie VWS Vaccinatie Hepatitis B	31	35	36
Subsidie transitiebudget DHTA	591	335	627
Totaal Overige overheidsbijdragen	930	527	878

3.3 College-, cursus, les- en examengelden

	2017	Begroot 2017	2016
Cursusgelden sector mbo	1.122	975	1.028
Examengelden	26	3	26
Totaal College-, cursus, les- en Examengelden	1.148	978	1.054

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	2017	Begroot 2017	2016
Baten werk in opdracht van derden	0	10	0

3.5 Overige baten

	2017	Begroot 2017	2016
3.5.1 Verhuur	1.068	798	887
3.5.2 Detachering personeel	366	237	252
3.5.3 Overige	3.361	3.211	1.749
Totaal Overige baten	4.795	4.246	2.888

De opbrengsten uit verhuur zijn hoger dan begroot. Dit betreft niet begrote verhuur voor de locaties Stadsring, Amersfoort (instructiekeuken OIB Leerhotel) en Brabantsestraat, Amersfoort (praktijkruimte OIB Salon de Nieuwe Stad) en verhuur locatie Dr. Laurensdreef 22, Utrecht aan diverse externe organisaties.

LASTEN

4.1 Personele lasten

	2017	Begroot 2017	2016
Brutolonen en salarissen	26.958	32.638	24.708
Sociale lasten	3.736		3.366
Pensioenpremies	3.797		2.984
Wachtgelden/uitkeringen	495	400	503
Overig	-102	0	0
4.1.1 Lonen en salarissen	34.884	33.038	31.561
Personeel niet in loondienst	3.081	1.244	2.987
Overige	1.576	1.766	1.393
4.1.2 Overige personele lasten	4.657	3.010	44.380
4.1.3 af: Uitkeringen	-109	-125	-143
Totaal Personele lasten	39.432	35.923	35.798

De lonen en salarissen zijn hoger dan begroot, onder andere als gevolg van de éénmalige uitkering uit de cao en verhoging van de pensioenpremies. Daarnaast is er in de begroting uitgegaan van een stabiel studentenaantal in 2017, terwijl in werkelijkheid sprake was van een groei van bijna 7%. Door de t-2 regeling (financiering op basis van studentenaantallen twee jaar eerder) moeten wij onderwijs voorfinancieren. De toename van het aantal studenten leidt tot een toename van personeel en personele lasten. Het effect hiervan in 2017 is ongeveer € 0,7 miljoen. Tevens is er sprake van hogere kosten door ziektevervanging en een gedeeltelijke invulling van vacatures door personeel niet in loondienst.

Als gevolg van toename van het aantal wachtgelders bij de wisseling van schooljaar en door de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd zijn de wachtgeldlasten hoger dan begroot.

Dat de kosten voor extern personeel hoger zijn dan begroot, heeft de volgende oorzaken:

- de loonkosten en de kosten voor extern personeel zijn deels 'communicerende vaten'
- de groei wordt deels opgevangen door personeel niet in loondienst
- extra inzet voor ICT
- vervanging i.v.m. ziekteverzuim

Per eindejaar was de formatie exclusief de onderwijsbedrijven 697 medewerkers en 532,7 fte.0 medewerkers werkzaam buiten Nederland waren (2016: 0). De toename houdt met name verband met de groei van de organisatie door stijging van het aantal studenten.

De formatie is als volgt opgebouwd per categorie personeel:

	ULTIMO
Bestuur/management	16,0
Personeel primair proces	383,6
Ondersteunend personeel	133,1
Totaal	532,7

Pensioenen

De medewerkers van MBO Amersfoort hebben een pensioenregeling die is ondergebracht bij het Pensioenfonds ABP. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening.

4.2 Afschrijvingen

	2017	Begroot 2017	2016
4.2.1 Immateriële vaste activa			
Afschrijvingen software	2	2	15
4.2.2 Materiële vaste activa			
Afschrijvingen gebouwen	1.943	2.335	1.799
Afschrijvingen overige	622	678	656
	2.565	3.013	2.455
Totaal Afschrijvingen	2.567	3.015	2.470

De afschrijvingslasten zijn lager dan begroot, onder andere doordat rekening was gehouden met een langere afschrijvingstermijn voor de verkochte locatie Clarenburg 1 te Leusden.

4.3 Huisvestingslasten

	2017	Begroot 2017	2016
4.3.1 Huur	3.970	3.765	3.482
4.3.2 Verzekeringen	116	135	109
4.3.3 Onderhoud	452	738	696
4.3.4 Energie en water	374	513	428
4.3.5 Schoonmaakkosten	787	845	777
4.3.6 Heffingen	156	176	165
4.3.7 Overige	164	122	266
Totaal Huisvestingslasten	6.019	6.294	5.923

In verband met de groei van de School voor Economie en Ondernemen en de School voor Toerisme, Recreatie en Evenementen zijn er niet begrote huurlasten.

De kosten van onderhoud zijn lager dan begroot, omdat geplande werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2018. De in 2018 begrote onderhoudskosten zijn desondanks lager dan de begroting 2017.

4.4 Overige instellingslasten

	2017	Begroot 2017	2016
4.4.1 Administratie en beheer			
Administratie	1.731	1.866	2.069
Reproductie	177	201	169
Overige	649	610	427
	2.557	2.677	2.665
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
Leer- en hulpmiddelen opleidingen	894	1.226	787
Onderhoud inventaris	224	196	328
Onderwijs door derden	3.653	3.818	3.692
Kosten diplomering	72	54	68
Overige	1.026	925	851
	5.869	6.219	5.726
4.4.3 Overige			
Communicatie & Marketing	566	608	638
Telefoon en porti	277	299	301
Inkopen onderwijsbedrijven	0	0	0
Overige	553	422	574
	1.396	1.329	1.513
Totaal Overige instellingslasten	9.822	10.225	9.904

Administratie en beheer

De kosten van Administratie betreft vooral ICT-kosten.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

De kosten leermiddelen laten zowel bij de opbrengsten als de uitgaven een verschil zien ten opzichte van de begroting.

De kosten van onderwijs door derden betreft vooral de opleidingen via de Meerwaarde.

De kosten onder Overige is opgebouwd uit diverse kosten, zoals het noodfonds leermiddelen, materiaalverbruik, inkoop toetsen, schoolarts, surveillanten, BPV bijdrage aan ROC Midden Nederland en de kosten van deelname nationale vakwedstrijden Skills Heroes.

Overige

De kosten onder Overige, ad € 553.000, betreft onder andere contributies, zoals aan de MBO Raad, vergoedingen aan de raad van toezicht, de kosten van de ondernemingsraad en studentenraad en vergoedingen aan OIB voor onder andere de catering.

5. Financiële baten en lasten

	2017	Begroot 2017	2016
Totaal financiële baten	312	380	358
Totaal financiële lasten	1.111	1.099	1.187
Subtotaal Financiële baten en lasten	-799	-719	-829

Er wordt een rentepercentage van 4,83% in rekening gebracht of vergoed bij de OIB bedrijven i.v.m. de rekening-courant verhoudingen.

6. Belastingen

In de enkelvoudige jaarrekening is dit niet van toepassing.

7. Resultaat deelnemingen

	2017	Begroot 2017	2016
Totaal Deelnemingen	253	100	126

Dit betreft het aandeel van de organisatie in het resultaat van de deelneming.

Verbonden partijen

Voor de toelichting inzake de verbonden partijen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening (A.8 Verbonden partijen).

A.16 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 25 april 2018 is de obligatieportefeuille verkocht en de beleggersrekening opgeheven. Dit heeft geen impact op de current ratio. Er zijn geen overige relevante gebeurtenissen na balansdatum te vermelden.

A.17 WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op MBO Amersfoort.

Het voor MBO Amersfoort toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 153.000 (categorie E van Onderwijs).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen (nvt: gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling)

bedragen x € 1	Mw. G. Eerdmans	Dhr. G.J. Lantinga	Dhr. A. van Heest
Functiegegevens	voorzitter cvb	lid cvb	lid cvb
Aanvang en einde functievervulling in 2017	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]
	[1,0]	[1,0]	[1,0]
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.418	124.500	124.380
Beloningen betaalbaar op termijn	17.582	17.244	17.244
<i>Subtotaal</i>	153.000	141.744	141.624
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	153.000	153.000	153.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totale bezoldiging	153.000	141.744	141.624
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	[01/01] - [31/12]	[01/01] - [31/12]	[01/01] - [31/12]
Deeltijdfactor 2016 in fte	[1,0]	[1,0]	[1,0]
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	134.706,00	123.734,00	123.383,00
Beloningen betaalbaar op termijn	15.108,00	14.819,00	14.819,00
Totale bezoldiging 2016	149.814,00	138.553,00	138.202,00

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Mw. G. Bikker-Trouwborst	dhr. R.C. Bruin	Dhr. A. Tils	Mw. J.L.P. Bovenkerk	Dhr. M.H.C. Komen
Functiegegevens	[VOORZITTER]	[LID]	[LID]	[LID]	[LID]
Aanvang en einde functievervulling in 2017	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 13.500	€ 10.144	€ 9.150	€ 9.408	€ 9.255
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	22.950	15.300	15.300	15.300	15.300
-/- Onverschuldigd betaald bedrag					
Totale bezoldiging	13.500	10.144	9.150	9.408	9.255
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	[01/01 - 31/12]	nvt	nvt
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	7.216	7.163	7.150	nvt	nvt
Beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totale bezoldiging 2016	7.216	7.163	7.150	-	-

De leden van de raad van toezicht hebben op basis van facturering een vacatievergoeding (zie beloning) en onkostenvergoeding ontvangen. De opgenomen bedragen zijn exclusief BTW. Bij sommigen is geen sprake van BTW in verband met toepassing van de kleine ondernemers regeling (KOR).

Amersfoort, 22 juni 2018

Het College van Bestuur:

G. Eerdmans

G.J. Lantinga

A. van Heest

De Raad van Toezicht:

G. Bikker-Trouwborst

R.C. Bruin

A. Tils

J.L.P. Bovenkerk

M.H.C. Komen

B. Overige gegevens

B.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort (hierna 'de stichting') te Amersfoort (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017;
- 3 het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2017; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het College van Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het College van Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het College van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het College van Bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het College van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het College van Bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het College van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 21 juni 2018
KPMG Accountants N.V.

A.T.A. Beckers RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het College van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het College van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.